

სახელმწიფო
ბიუჯეტი და
გადასახადებები

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

საპარლამენტო კრიზისების სარეაქციო ფონდი

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტი - ეს არის დროის გარკვეულ პერიოდში (ჩვეულებრივ, ერთი წლის განმავლობაში) სახელმწიფოს ყველა შემოსავლისა და ხარჯის ერთობლიობა. სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების ძირითადი წყაროა ფიზიკური პირებისა და იურიდიული პირების მიერ გადახდილი გადასახადები, გრანტები, და სხვა შემოსავლები.

სახელმწიფო კრებს გადასახადებს და შემდეგ ახდენს ამ რესურსის მართვას, ანუ განკარგვას. ეს გულისხმობს აღნიშნული რესურსის მოხმარებას საზოგადოებისთვის სასარგებლო სფეროების განვითარებისთვის - როგორცაა, მაგ. განათლება, მეცნიერება, თავდაცვა და უსაფრთხოება (პოლიცია, ჯარი), ტექნოლოგიები, გარემოს დაცვა - და მოსახლეობისთვის მნიშვნელოვანი მომსახურებების უზრუნველყოფა, კერძოდ, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვა, ტრანსპორტისა და ინფრასტრუქტურის (გზების, ხიდების) განვითარება და მოვლა-პატრონობა, სასამართლოების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და ა.შ.

არსებობს **საერთო-სახელმწიფოებრივი** და **ადგილობრივი** გადასახადები.

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადების გადახდა სავალდებულოა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე. ასეთი გადასახადებია:

- ა) საშემოსავლო გადასახადი;
- ბ) მოგების გადასახადი;
- გ) დამატებული ღირებულების გადასახადი (დღგ);
- დ) აქციზი;
- ე) იმპორტის გადასახადი.

ადგილობრივი გადასახადების გადახდა კი, როგორც სახელი მიგვითითებს, სავალდებულოა მხოლოდ კონკრეტული თვითმმართველი ერთეულის (ანუ ქალაქის და რაიონის) ტერიტორიაზე. ადგილობრივი გადასახადების ოდენობას თვითონ ადგილობრივი თვითმმართველობები განსაზღვრავენ - ეს ნიშნავს, რომ სხვადასხვა რაიონში სხვადასხვა ოდენობის ადგილობრივი გადასახადი შეიძლება შეგვხვდეს.

ადგილობრივი გადასახადის სახეობაა ქონების გადასახადი.

მოდი, მოკლედ მიმოვიხილოთ თითოეული გადასახადი, რომელიც საქართველოში არსებობს:

საშემოსავლო გადასახადის ოდენობა შემოსავლის ტიპზე დამოკიდებული და შემოსავლის 5-20%-ს შეადგენს და მას იხდიან ფიზიკური პირები, რომლებიც ამა თუ იმ ფორმით იღებენ შემოსავალს. ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლები, უმრავლეს შემთხვევაში 20%-ით იბეგრება, ეს ნიშნავს, რომ თუ ადამიანი მუშაობს და მისი ხელფასი 1,000 ლარია, მისი 20%, ანუ 200 ლარი, სახელმწიფო ბიუჯეტში უნდა გადაირიცხოს გადასახადის სახით, დანარჩენი თანხა კი შეუძლია საკუთარი სურვილისებრ განკარგოს. საშემოსავლო გადასახადების მოკრების პროცესის გამართვების მიზნით, დასაქმებული ადამიანის საშემოსავლო გადასახადს მის მაგივრად უმეტესწილად მისი ხელფასიდანვე იხდის ის ორგანიზაცია, სადაც დასაქმებულია ეს ადამიანი, და საიდანაც მას ერიცხება შემოსავალი.

მოგების გადასახადს, საშემოსავლო გადასახადისგან განსხვავებით, ის იურიდიული პირები, ანუ კომპანიები

იხდიან, რომლებმაც ბიზნეს ოპერაციებიდან მოგება მიიღეს. ეს გადასახადი მოგების 15%-ს შეადგენს. აღსანიშნავია, რომ 2017 წლიდან, ბიზნესის წახალისების მიზნით, სახელმწიფომ შემოიღო მოგების გადასახადით დაბეგვრის ახალი, ე.წ. „ესტონური მოდელი“, რომელიც გულისხმობს, რომ თუ ბიზნესი მოგების სახით მიღებული თანხის რეინვესტირებას მოახდენს იმავე ბიზნესში (ანუ თუ ამ ფულს ისევ ბიზნესში ჩააბრუნებს და მის განვითარებას მოახმარს), მაშინ ის გათავისუფლდება მოგების გადასახადისაგან. გადასახადის გადახდა ბიზნესს მოუწევს თანხის მხოლოდ იმ ოდენობაზე, რომელსაც კომპანიის მფლობელებზე, ანუ აქციონერებზე დივიდენდის სახით გასცემს.

დღგ ანუ **დამატებული ღირებულების გადასახადი** არაპირდაპირი გადასახადია, რომლის ოდენობა 18%-ია. დღგ-ს ღირებულება შედის თითოეული საქონლისა და მომსახურების ფასში, რომელსაც იხდის საბოლოო მომხმარებელი.

მაგალითად, თუ ყიდულობთ რძეს, რომელიც 4 ლარი ღირს, ეს ფასი უკვე მოიცავს დღგ-ს.

აქციის გადასახადი, დღგ-ს მსგავსად, არაპირდაპირი გადასახადია, რომლის გადახდაც სავალდებულოა გარკვეული სახეობის პროდუქციის ან მომსახურების წარმოების, გაყიდვის ან შექმნის შემთხვევაში. ასეთებს მიეკუთვნება ალკოჰოლური სასმელები, თამბაქო, ნავთობპროდუქტები, ავტომობილები, სამორინეები/სათამაშო ბიზნესი და სხვა.

იმპორტის გადასახადი ეკისრებათ იმ პირებს, რომლებიც ახდენენ გარკვეული პროდუქტის ან

მომსახურების უცხო ქვეყნიდან საქართველოში გაყიდვის მიზნით შემოტანას, ანუ იმპორტს. იმპორტის გადასახადი შეიძლება შეადგენდეს 5%-ს, 12%-ს ან ფიქსირებულ გადასახადს, და მისი ზუსტი ოდენობა დამოკიდებულია იმპორტირებულ პროდუქტის ან მომსახურების რაოდენობასა და სახეობაზე.

ქონების გადასახადი ადგილობრივი გადასახადია, რამდენადაც მისი საგადასახადო კოდექსით დადგენილი განაკვეთის ფარგლებში შემოღების უფლება აქვთ ადგილობრივი თვითმმართველობებს (ქალაქებსა და რაიონებს), და მისი გადახდა სავალდებულოა იმ პირების მიერ, რომლებიც ამ ტერიტორიაზე ფლობენ ქონებას.

ქონების გადასახადის გადამხდელია იურიდიული პირი, რომლის საკუთრებაშიც არის უძრავი ქონება (მაგ. შენობა-ნაგებობა, მიწის ნაკვეთი და ა.შ.) და ფიზიკური პირი, რომლის პირადმა ან ოჯახის წლიურმა შემოსავალმაც გადააჭარბა 40,000 ლარს და რომელიც ფლობს უძრავ ქონებას. აღსანიშნავია, რომ 2017 წელს ასევე დაწესდა ქონების გადასახადი ავტომობილებზე და ამ გადასახადს ავტომობილის მფლობელები 2018 წლიდან იხდიან.

ქონების გადასახადის განაკვეთის ოდენობა შეიძლება განსხვავდებოდეს ქონების ადგილმდებარეობისა და გადამხდელის ოჯახის შემოსავლის მიხედვით. ზოგიერთ შემთხვევაში ვრცელდება მნიშვნელოვანი შეღავათებიც; მაგალითისთვის, მაღალმთიან რეგიონებში არსებულ სახნავ-სათესი მიწის ნაკვეთებზე მის მფლობელებს უწევთ ძალიან მცირე (ან საერთოდ არ უწევთ) გადასახადის გადახდა.

გაითვალისწინეთ, რომ გადასახადების გადაუხდელობის შემთხვევაში ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს დაეკისრებათ ჯარიმა.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, გადასახადების გარდა, ბიუჯეტის შემოსულობების მნიშვნელოვანი წყაროებია ასევე გრანტები და სხვა ტიპის შემოსავლები.

გრანტი - ეს არის სახელმწიფოს მიერ დონორი ორგანიზაციისგან სხვადასხვა მიზნობრიობით უსასყიდლოდ მიღებული სახსრები. გრანტის მიზნობრიობა შეიძლება იყოს, მაგალითად, რეგიონული განვითარება, ჯანდაცვა, პროფესიული განათლება, სამეცნიერო და კვლევითი საქმიანობა, სოფლის მეურნეობა და ა.შ. სესხისგან განსხვავებით, გრანტის გამცემს სახელმწიფო ფულს არ უბრუნებს.

სხვა შემოსავლების მნიშვნელოვანი წილი კი უჭირავს შემოსავლებს, რომლებიც სახელმწიფო საკუთრებიდან მიიღება (მაგალითად, სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული საწარმოებისგან მიღებული დივიდენდები და პროცენტები, იჯარა), ადმინისტრაციულ მოსაკრებლებს (როგორცია ლიცენზიები, ნებართვები, სარეგისტრაციო მოსაკრებლები, ა.შ.) და ჯარიმებს, ასევე, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ აქტივების გაყიდვიდან (პრივატიზაციიდან, ანუ სახელმწიფო ქონების კერძო საკუთრებაში გადასვლიდან) მიღებულ შემოსავლებს.

როგორ ღვაბა სახელმწიფო ბიუჯეტი?

ყოველი წლის ბოლოს ქვეყნის მთავრობა განსაზღვრავს მომავალი წლის ბიუჯეტსა და პრიორიტეტებს და,

შესაბამისად იმას, თუ რა ოდენობის ფინანსური რესურსი უნდა შემოვიდეს გადასახადებიდან, საერთაშორისო თუ ადგილობრივი გრანტებიდან და სხვა წყაროებიდან, რა თანხა უნდა დაიხარჯოს კონკრეტული სფეროების, როგორცია განათლება, მედიცინა, ინფრასტრუქტურა და ა.შ. - დასაფინანსებლად. მაგალითისთვის, 2019 წლის ბიუჯეტის რამდენიმე პრიორიტეტული მიმართულება იყო: ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა, თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება, რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი, განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება, სოფლის მეურნეობა. შესაბამისად, სწორედ ამ მიმართულებების გასავითარებლად იხარჯებოდა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ყველაზე მეტი ფინანსური რესურსი. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადებისა და წარდგენის პროცესს კოორდინაციას საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო უწევს. ფინანსთა სამინისტროს მიერ მომზადებულ ბიუჯეტს ამტკიცებს და შემდეგ, შესრულების მონიტორინგს ახორციელებს საქართველოს პარლამენტი. დამატებითი ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტისა და მისი პრიორიტეტული მიმართულებების შესახებ შეგიძლიათ ფინანსთა სამინისტროს ვებგვერდზე იხილოთ: www.mof.ge

გადასახადებში გათვითცნობიერებული ადამიანი პირად ბიუჯეტსაც უკეთ მართავს!

